

En stark industri för ett stärkt Sverige

Industrirådets förslag för framtidens industripolitik

INDUSTRIRÅDET

Innehåll

DET HÄR ÄR SVENSK INDUSTRI	5
---	----------

EN STARK INDUSTRI FÖR SVERIGES KONKURRENSKRAFT OCH MOTSTÅNDSKRAFT	7
--	----------

Global konkurrens kräver tempo, helhet och tydlig politisk riktning.....	7
En sammanhållen politisk ram för industrins utveckling	8
En dialog för samordning, genomförande och industridialog	8
Industriell styrka är avgörande för omställning, säkerhet och resiliens.....	9
Sverige behöver stärka sin roll i den europeiska industri- och konkurrenskraftspolitiken	9
Sverige behöver en nationell samordning för att agera i EU:s industripolitik	9
En gemensam industripolitisk påverkan i EU	10
En reformagenda för industrin.....	11

KOMPETENSFÖRSÖRJNING FÖR INDUSTRIELL KONKURRENSKRAFT	13
---	-----------

Sverige behöver ett utbildningssystem som möter industrins behov	13
Fler behöver välja teknik och industriella yrken	14
Yrkeshögskolan och högre utbildning för industrins kompetensbehov.....	14
Livslångt lärande och omställningsförmåga	14
Reforminriktning för industrins kompetensförsörjning	15

FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSPOLITIK FÖR STÄRKT KONKURRENSKRAFT	17
--	-----------

Industrin är motorn i Sveriges Fol-system	17
Sverige investerar stort i Fol men nyttiggörandet haltar	17
Offentlig Fol-finansiering katalyserar industrins investeringar	18
Test- och demomiljöer ska möjliggöra industriell uppskalning	18
Sverige behöver agera mer strategiskt i EU	19
Reforminriktning för en forsknings- och innovationspolitik för stärkt konkurrenskraft.....	19

ETT ENERGISYSTEM FÖR KONKURRENSKRAFT, ELEKTRIFIERING OCH RESILIENS	21
---	-----------

Elektrifieringen är ett samhällsbyggnadsprojekt	21
Fossilfri produktion behöver byggas ut i takt med efterfrågan.....	22
Elnätet är en möjliggörare för industriell omställning.....	22
Sverige behöver ett energisystem som möter industrins behov	22
EU:s energipolitik får allt större betydelse för industrins investeringsvillkor	23
Reforminriktning för ett energisystem för konkurrenskraft, elektrifiering och resiliens.....	23

EFFEKTIVA MILJÖTILLSTÅNDSPROCESSER FÖR KONKURRENSKRAFT, OMSTÄLLNING OCH SJÄLVFÖRSÖRJNING25

Långa ledtider hämmar investeringar och omställning.....	25
Genomför miljötillståndsutredningens reformer	26
EU-regelverk kräver smartare implementering	26
Sverige måste driva förenklingar i EU.....	26
Reforminriktning för en mer effektiv tillståndspolitik.....	27

ETT ROBUST, EFFEKTIVT OCH HÅLLBART LOGISTIKSYSTEM29

Infrastruktur är en möjliggörare för industriell utveckling.....	29
Underhållsskulden och systemets sårbarhet	30
Logistiksystemet är del av beredskap och totalförsvar.....	30
Klimatomställning och konkurrenskraft måste gå hand i hand	30
Digital infrastruktur är en grundpelare för industriell konkurrenskraft.....	31
Reforminriktning för ett robust, effektivt och hållbart logistiksystem.....	31

MODELLER FÖR ÖKADE INVESTERINGAR, UPPSKALNING, OMSTÄLLNING OCH RISKDELNING33

Uppskalningsgapet bromsar industriell expansion	33
Marknadssmisslyckanden och koordinationsproblem kan motivera riskdelning	34
Riskdelning handlar om att mobilisera, inte ersätta, privat kapital	34
Internationella lärdomar visar vikten av systemperspektiv	34
Sverige behöver stärka förmågan att attrahera industriella investeringar	35
Industrialogen avgör träffsäkerheten i politiken	35
Riskdelning i en europeisk kontext	35
Reforminriktning för att främja investeringar, uppskalning och omställning	36

Det här är svensk industri

SVERIGE ÄR EN kunskapsintensiv industrination med ett av världens mest moderna och innovationsdrivna näringsliv. Industrins betydelse för Sveriges välbefinnande är och förblir central. Industrin sysselsätter cirka 800 000 människor och står för drygt 20 procent av Sveriges BNP. Tillsammans med industri-nära tjänster svarar den för 56 procent av Sveriges export. Industrin är också en motor i klimatomställningen genom innovation och teknikutveckling i Sverige och export inom EU och globalt.

Svensk industri har flera tydliga styrkor. Den svenska arbetsmarknadsmodellen, med väl fungerande sam-verkan mellan arbetsmarknadens parter, en öppen ekonomi med omfattande internationell handel och ett av världens mest digitaliserade samhällen skapar goda förutsättningar för industriell utveckling. Lång-variga satsningar på avancerad kunskap och ny teknik, i kombination med en stark tradition av samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor, ger förutsättningar att möta globala utmaningar och driva teknikutveckling.

Svensk industri har under lång tid byggt sin styrka på att förädla Sveriges naturresurser, vilket i dag också är av central betydelse för den gröna och digitala omställningen. I en tid när EU strävar efter att minska sitt importberoende och stärka sina strategiska värdekedjor skapar detta möjligheter att bidra till Europas försörjningstrygghet och samtidigt stärka den svenska industrins utveckling.

En stark industriell bas är också en förutsättning för vår totalförsvarsförmåga och förmågan att hantera framtida kriser. Ett industriellt ekosystem med starka värdekedjor och en mångfald av underleverantörer är centralt.

Industrin bidrar till sysselsättning både direkt i företagen och indirekt genom de skatteintäkter som bär upp offentliga verksamheter. Dessa intäkter är en grund för centrala samhällsfunktioner såsom rätts-väsende, försvar, infrastruktur, hälso- och sjukvård, skola och kommunikationer. Industrins betydelse är särskilt stor utanför storstadsregionerna, där investeringar skapar arbetstillfällen och stärker lokal och regional utveckling.

Sveriges välbefinnande och konkurrenskraft vilar alltså på en stark industri. I en tid av snabb omställning och hårdnande global konkurrens blir det allt viktigare att förutsättningarna för industrins utveckling är lång-siktiga, konkurrenskraftiga och väl samordnade. I dag finns tydliga brister i hur förutsättningarna utformas och omsätts i praktiken. Det hämmar industrins utveckling, försvagar Sveriges konkurrenskraft och innebär att de styrkor som utgör Sveriges främsta konkurrensfördelar inte fullt ut tas till vara. Det tyd-liggör behovet av en mer handlingskraftig industri-politik där beslut omsätts i konkret handling.

En stark industri för Sveriges konkurrenskraft och motståndskraft

SVERIGES FRAMTIDA KONKURRENSKRAFT, välstånd och motståndskraft är i hög grad beroende av en stark och innovativ industri. I en tid präglad av snabb teknikutveckling, geopolitisk osäkerhet och hårdnande global konkurrens krävs en tydlig och långsiktig politisk riktning för hur Sverige ska utvecklas som industrination. Industripolitiken behöver ange ramarna, sätta prioriteringar och samordna de politikområden som tillsammans formar industrins förutsättningar.

En avgörande fråga framåt är hur politiken inom olika sakområden utformas och genomförs samordnat för att stärka industrins konkurrenskraft, förutsättningar att investera och förmåga att ställa om. I dag formas industrins ramvillkor inom flera politikområden där samordningen brustit och anpassningen till nya förutsättningar varit otillräcklig. Det hämmar industrins utveckling och långsiktiga investeringar.

GLOBAL KONKURRENS KRÄVER TEMPO, HELHET OCH TYDLIG POLITISK RIKTNING

INDUSTRIPOLITIKENS INRIKTNING ÄR avgörande för Sveriges framtid som industrination i en tid av hård global konkurrens. De stora handelsblocken i Nordamerika och östra Asien investerar målmedvetet i ny teknik, industriell kapacitet och strategiska värdekedjor. Samtidigt tappar Sverige och Europa mark, både i produktivitet och i förmågan att skala upp och industrialisera ny kunskap. Utan ett tydligt skifte riskerar detta att ytterligare försvaga vår konkurrenskraft och attraktionskraft för investeringar.

Att möta denna utveckling kräver politiskt ledarskap, handlingskraft och förmåga att, utifrån

industriella behov, fatta beslut som skapar långsiktiga och förutsägbara villkor för industrin. Staten har en central roll i att möjliggöra investeringar genom tydliga prioriteringar, väl fungerande ramvillkor och ändamålsenliga styrmedel. Samtidigt räcker det inte med strategier, planer och politiska inriktningar. Det är först när dessa omsätts i konkreta förändringar som företagets konkurrenskraft kan stärkas. Reformtempo, genomförandekraft och förmåga att fatta beslut i tid blir avgörande för industrins förutsättningar att investera, ställa om och växa i Sverige.

EN SAMMANHÅLLEN POLITISK RAM FÖR INDUSTRINS UTVECKLING

EN LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR industripolitik behöver vara robust och brett politiskt förankrad för att ge stabilitet över flera mandatperioder och skapa tillit för de omfattande investeringar som krävs för att stärka den svenska industrins konkurrenskraft.

För att den politiska inriktningen ska få genomslag i praktiken krävs ett tydligt fokus på genomförande. Prioriteringar, ansvar och åtgärder behöver konkretiseras och följas upp över tid så att ambitioner omsätts i faktisk förändring.

För att möta dagens och morgondagens utmaningar räcker det inte med åtgärder inom enskilda politikområden. En ändamålsenlig industripolitik måste omfatta de sakområden som tillsammans formar industrins ramvillkor och utvecklingsmöjligheter. Varje område är i sig avgörande, men får verklig effekt först när de samordnas och drar åt samma håll. Det kräver en sammanhållen industripolitik som knyter samman insatser inom forskning, innovation,

kompetens, infrastruktur, energi, klimat, näringspolitik och försvar.

En sammanhållen industripolitik behöver därför omfatta hela innovations- och industrialiseringskedjan, från forskning och innovation till marknadsintroduktion, industriell uppskalning och utveckling. Därigenom kan både innovations- och uppskalningsgapet minska och ny teknik i högre grad omsättas i konkurrenskraftiga produkter och värdekedjor. Det stärker produktivitetstillväxten och bidrar till att möta de konkurrensutmaningar som Sverige och Europa står inför.

En central förutsättning för att åstadkomma det är att industrins konkurrenskraft utgör en tydlig utgångspunkt i politiken. Det kräver en nära och strukturerad dialog mellan politik, myndigheter och industri samt en mer sammanhållen användning av styrmedel för att skapa långsiktig systemnytta.

EN DIALOG FÖR SAMORDNING, GENOMFÖRANDE OCH INDUSTRIIALOG

FÖR ATT STÄRKA samordningen, genomförandet och den strategiska inriktningen i industripolitiken bör en strukturerad industridialog mellan politik, myndigheter och industri utvecklas. Denna ska bidra till en mer samlad och långsiktig inriktning för Sveriges industripolitik. Behovet är tydligt. Insatser för att främja teknikutveckling och industriell konkurrenskraft är ofta fragmenterade eller otillräckligt samordnade vilket minskar deras genomslag. För att möta detta krävs en högre grad av prioritering, koordinering och gemensam riktning mellan centrala aktörer.

Dialogen ska bidra till att tydliggöra prioriterade teknikområden för forskning och innovationssatseringar, synliggöra industriella behov och skapa bättre förutsättningar för att samordna nödvändiga politikområden. Den ska också bidra till att driva industrins intressen i ett internationellt och europeiskt sammanhang.

För att stärka den strategiska kvaliteten i arbetet bör dialogen ha ett tydligt internationellt perspektiv. Det kan exempelvis ske genom att tillföra internationell kompetens eller genom att regelbundet inhämta analyser av globala trender och konkurrensförhållanden. Därigenom kan regeringen få en bredare bild av Sveriges position, styrkeområden och utvecklingspotential i den globala konkurrensen, samt av vilka behov och förutsättningar som krävs för att stärka Sveriges attraktionskraft och attrahera investeringar.

INDUSTRIELL STYRKA ÄR AVGÖRANDE FÖR OMSTÄLLNING, SÄKERHET OCH RESILIENS

BEHOVET AV EN stark och framåtsyftande industripolitik och en förstärkt och strukturerad industridialog förstärks av det säkerhetspolitiska läget och den ökade kopplingen mellan industriell kapacitet, försörjningstrygghet och totalförsvar. Den industriella utvecklingen sker i ett snabbt föränderligt geopolitiskt landskap. Handelskonflikter, krig och ökade cyberhot påverkar globala värdekedjor och tillgången till kritiska insatsvaror och teknik. Samtidigt ökar

kraven på regional självförsörjning och strategisk autonomi, inte minst inom EU.

Mot denna bakgrund blir industriell kapacitet en allt viktigare strategisk resurs. En stark industri är avgörande både för att genomföra den gröna och digitala omställningen och för att stärka samhällets motståndskraft. Teknikutveckling, inklusive artificiell intelligens och digitalisering, är en central drivkraft och påverkar i praktiken samtliga politikområden.

SVERIGE BEHÖVER STÄRKA SIN ROLL I DEN EUROPEISKA INDUSTRI- OCH KONKURRENSKRAFTSPOLITIKEN

SVERIGES INDUSTRIELLA UTVECKLING är nära sammanflätad med EU:s inre marknad. EU:s prioriteringar inom omställning, konkurrenskraft och strategisk autonomi får direkt betydelse för svenska företags investeringsförutsättningar, värdekedjor och marknadstillgång.

Mot denna bakgrund behöver Sverige föra en mer aktiv, strategisk och sammanhållen politik för att stärka sin position i EU:s industri- och konkurrenskraftspolitik. En tydlig nationell industripolitisk

inriktning, understödd av strukturerad industridialog skapar bättre förutsättningar att bidra till europeiska prioriteringar, delta i gemensamma satsningar och attrahera investeringar inom strategiska värdekedjor och teknikområden.

Industrin är en central del av lösningen på Europas samlade utmaningar. En politik som främjar innovation, produktivitet och industriell utveckling är avgörande för jobb, välfärd och hållbar tillväxt, såväl i Sverige som i Europa.

SVERIGE BEHÖVER EN NATIONELL SAMORDNING FÖR ATT AGERA I EU:S INDUSTRIPOLITIK

FÖR ATT SVERIGE ska kunna agera strategiskt i EU:s framväxande industripolitik krävs inte bara politisk inriktning, utan också institutionell förmåga att genomföra och samordna nationella insatser.

EU:s industripolitiska verktyg utvecklas i riktning mot mer strategiska och integrerade instrument som syftar till att bygga industriell kapacitet, stärka värdekedjor och påskynda uppskalning inom prioriterade teknikområden. EU:s konkurrenskraftsfond är ett tydligt exempel på denna utveckling, där finansiering kopplas till strategiska teknikprioriteringar

och satsningar längs hela innovations- och industrialiseringskedjan. Parallellt stärks kopplingarna mellan forskningsprogram, såsom Horisont Europa, och nya industripolitiska finansieringsinstrument.

Införandet av nationella och regionala partnerskapsplaner väntas i ökande grad bidra till gemensamma europeiska prioriteringar och skapa synergier mellan olika finansieringskällor, exempelvis genom att koppla samman regionala, nationella och europeiska innovations- och finansieringssystem och därigenom motverka fragmentering.

För att tillvarata dessa möjligheter krävs att medlemsstater kan mobilisera resurser och arbeta samlat kring strategiska teknikområden och industriella behov. I Sverige är ansvar, styrning och finansiering fördelade över flera myndigheter och programstrukturer. Det leder till en fragmentering som riskerar att försvåra deltagande i mer integrerade europeiska satsningar som omfattar hela kedjan från forskning till industriell uppskalning.

För att stärka Sveriges strategiska position och genomförandeförmåga behövs en tydligare nationell samordning som kan prioritera teknikområden där Sverige har särskilda styrkor, identifiera hinder för industrialisering, koordinera nationella och europeiska satsningar samt bidra till en strukturerad dialog mellan industri, politik och myndigheter.

EN GEMENSAM INDUSTRIPOLITISK PÅVERKAN I EU

UTÖVER EN STÄRKT nationell samordning behöver Sverige utveckla sin förmåga att aktivt påverka den europeiska industripolitiken. Sverige kan inte enbart anpassa sig till EU:s industripolitik utan behöver bidra till att forma den. Det kräver ett mer systematiskt arbete med att bygga allianser, påverka policyutveckling och samla stöd för svenska industripolitiska prioriteringar.

Ett mer proaktivt och långsiktigt påverkansar-

bete förutsätter en starkt svensk närvaro i Bryssel. Genom ett ökat fokus på analys, nätverksbyggande och policyutveckling kan Sverige i högre grad bidra till den europeiska agendan och stärka genomslaget i centrala beslutsprocesser. Det handlar ytterst om att stärka Sveriges förmåga att agera strategiskt i en alltmer geopolitisk, teknik- och innovationsdriven industripolitisk kontext.

EN REFORMAGENDA FÖR INDUSTRI

INDUSTRINS RAMVILLKOR FORMAS inom flera politik-områden. Varje område är i sig avgörande, men får full effekt först när de utvecklas samordnat och i takt med industrins behov. För att stärka svensk industri krävs därför en sammanhållen och genomförande-kraftig reformagenda.

Mot denna bakgrund pekar Industrirådet ut ett antal prioriterade reformområden som tillsammans stärker industrins konkurrenskraft, omställningsförmåga och resiliens. Reformområdena utvecklas i följande avsnitt, utan inbördes ordning. Varje område behandlas i ett eget kapitelavsnitt och avslutas med en sammanfattande reforminriktning.

→ **Kompetensförsörjning för industriell konkurrenskraft**

- Stärk attraktionskraften till tekniska och industriella utbildningar.
- Utveckla utbildningssystemet och dimensionera gymnasial utbildning efter industrins behov.
- Prioritera livslångt lärande och omställningsförmåga.

→ **Forskning och innovation för industriell förnyelse och teknologiskt ledarskap**

- Stärk samverkan och industrinära excellensmiljöer.
- Säkerställ att kunskap och ny teknik utvecklas, testas och industrialiseras i Sverige.
- Höj ambitionsnivån i den offentliga FoU-finansieringen.
- Agera mer strategiskt i EU och koppla ihop nationella och europeiska satsningar.

→ **Ett energisystem för konkurrenskraft och elektrifiering**

- Säkerställ ett långsiktigt och konkurrenskraftigt energisystem.
- Bygg ut elnät och energiinfrastruktur i takt med industrins behov.
- Driv en energipolitik i Sverige och EU som stärker industrins konkurrenskraft.

→ **En effektiv och förutsägbar miljöprövning**

- Genomför en samlad reform av miljötillståndssystemet.
- Säkerställ ett EU-nära och konkurrenskraftigt regelgenomförande.
- Driv på för förenklingar på EU-nivå.

→ **Ett robust, effektivt och hållbart logistiksystem**

- Etablera ett tillförlitligt och sammanhållet logistiksystem för industri och försvar.
- Utforma styrmedel och infrastruktur för konkurrenskraftigt klimatomställning.
- Gör digital infrastruktur till en strategisk del av industripolitiken.

→ **Riskdelning för industriell omställning och uppskalning**

- Etablera en strategisk ram för riskdelning i industriell omställning och uppskalning.
- Använd marknadskompletterande instrument för att mobilisera privat kapital.
- Stärk genomförandeförmåga, industrialog och europeisk samordning.

BILBERGSKA HUSET

Kompetens- försörjning för industriell konkurrenskraft

KOMPETENSFÖRSÖRJNINGEN ÄR EN av svensk industris främsta konkurrensfördelar men också en av dess största strategiska utmaningar. Tillgången till rätt kompetens är avgörande för var investeringar genomförs, var produktion lokaliseras och var ny teknik, nya material och produkter utvecklas och industrialiseras. Det är avgörande för att jobben hamnar i Sverige.

Industrins rekryteringsbehov är omfattande. En undersökning från Industrirådet visar att en majoritet av företagen planerar att öka antalet anställda de kommande tre åren och att över 230 000 ny- och ersättningsrekryteringar väntas genomföras. Behoven finns på alla nivåer, från kvalificerade yrkesarbetare till ingenjörer, tekniker och avancerade system- och mjukvaruutvecklare.

Särskilt stor är efterfrågan på yrkesutbildad kompetens kopplad till produktion och drift, såsom processoperatörer, CNC-operatörer, industrielektriker och svetsare. Parallellt ökar behovet av högskoleutbildad kompetens inom automation, digitalisering och avancerad produktionsteknik.

Industrins yrkesroller förändras snabbt i takt med att investeringar sker i hela landet. Klimatomställning, elektrifiering, digitalisering och automatisering, liksom det förändrade säkerhetsläget, driver fram nya kompetenskrav. Kompetensförsörjningen blir därmed en nyckelfråga, inte bara för industrins konkurrenskraft utan också för Sveriges beredskap och förmåga att genomföra den industriella omställningen.

SVERIGE BEHÖVER ETT UTBILDNINGSSYSTEM SOM MÖTER INDUSTRINS BEHOV

FÖR ATT MÖTA industrins kompetensbehov krävs ett utbildningssystem som i högre grad svarar mot arbetsmarknadens efterfrågan. Gymnasial utbildning behöver dimensioneras utifrån faktiska kompetensbehov. Beslutade förändringar i dimensioneringssystemet är viktiga, men måste få fullt genomslag i hela

landet för att få effekt.

Utbildningsutbudet behöver också samordnas bättre mellan utbildningsnivåer och aktörer. En starkare koordinering mellan skola, yrkeshögskola, lärosäten och arbetsmarknad kan minska kompetensglappet och säkerställa att utbildningar utvecklas

där behoven är störst. Här spelar industrins samverkansplattformar en viktig roll genom att bidra med arbetslivsrelevans, praktisknära lärande och regional samordning.

Många industrirelevanta utbildningar är kostsamma att bedriva, med krav på avancerad utrustning, specialiserade lärare och små undervisningsgrupper. Politiken behöver skapa mer långsiktiga och hållbara

finansieringsförutsättningar för investeringstunga utbildningar som är avgörande för industrins kompetensförsörjning men svåra att bära inom dagens finansieringsmodeller. Det kan handla om högre ersättningsnivåer, flerårig finansiering och riktade satsningar på utbildningar som kräver avancerad utrustning eller små studentgrupper men är strategiskt viktiga för industrins kompetensförsörjning.

FLER BEHÖVER VÄLJA TEKNIK OCH INDUSTRIELLA YRKEN

KOMPETENSFÖRSÖRJNINGEN BÖRJAR LÅNGT före inträdet på arbetsmarknaden. Intresset för teknik, naturvetenskap och industriella yrken behöver därför stärkas tidigt i utbildningssystemet. En tidig och positiv introduktion till STEM-ämnena i grundskolan är avgörande för att fler ska välja tekniska och industriella utbildningsvägar.

Tillgången till kvalificerad studie- och yrkesvägledning behöver också förbättras, särskilt när det gäller kunskap om industrins yrken och karriärmöjligheter. Särskilda insatser krävs också för att bredda rekryteringen och öka jämställdheten i tekniska utbildningar och yrken.

YRKESHÖGSKOLAN OCH HÖGRE UTBILDNING FÖR INDUSTRIENS KOMPETENSBEHOV

YRKESHÖGSKOLAN SPELAR EN allt viktigare roll för industrins kompetensförsörjning. Utbyggnaden av korta kurser och flexibla utbildningar är positiv och bör fortsätta utvecklas. Möjligheten att erbjuda kvalificerade utbildningar i mer koncentrerade format och behörighetsgivande kurser behöver stärkas ytterligare.

Den högre utbildningen behöver också utvecklas i takt med industrins teknikskiften. Resurstilldelningssystemet bör i högre grad stödja livslångt

lärande och yrkesverksammas kompetensutveckling. Ersättningsnivåerna för naturvetenskapliga och tekniska utbildningar behöver bättre spegla utbildningarnas faktiska kostnader för att säkerställa kvalitet och genomströmning.

Samverkan mellan lärosäten och näringsliv är avgörande för utbildningarnas relevans, för kunskaps- och tekniköverföring och för studenternas etablering på arbetsmarknaden.

LIVSLÅNGT LÄRANDE OCH OMSTÄLLNINGSFÖRMÅGA

INDUSTRIENS KOMPETENSBEHOV KAN inte mötas enbart genom nyrekryteringar. Den befintliga arbetskraftens kompetensutveckling blir därför allt viktigare.

Möjligheterna till vidareutbildning och omställning behöver stärkas, inte minst genom ett mer flexibelt kursutbud som kan kombineras med arbete. Kortare

utbildningar, modulbaserade kurser och utvecklade valideringssystem är centrala verktyg för industrins omställningsförmåga.

Omställningsstudiestödet skapar nya möjligheter för individen, men utbildningsutbudet behöver ut-

vecklas för att fullt ut möta industrins behov. Särskilt små och medelstora företag behöver stöd i arbetet med strategisk kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

REFORMINRIKTNING FÖR INDUSTRINS KOMPETENSFÖRSÖRJNING

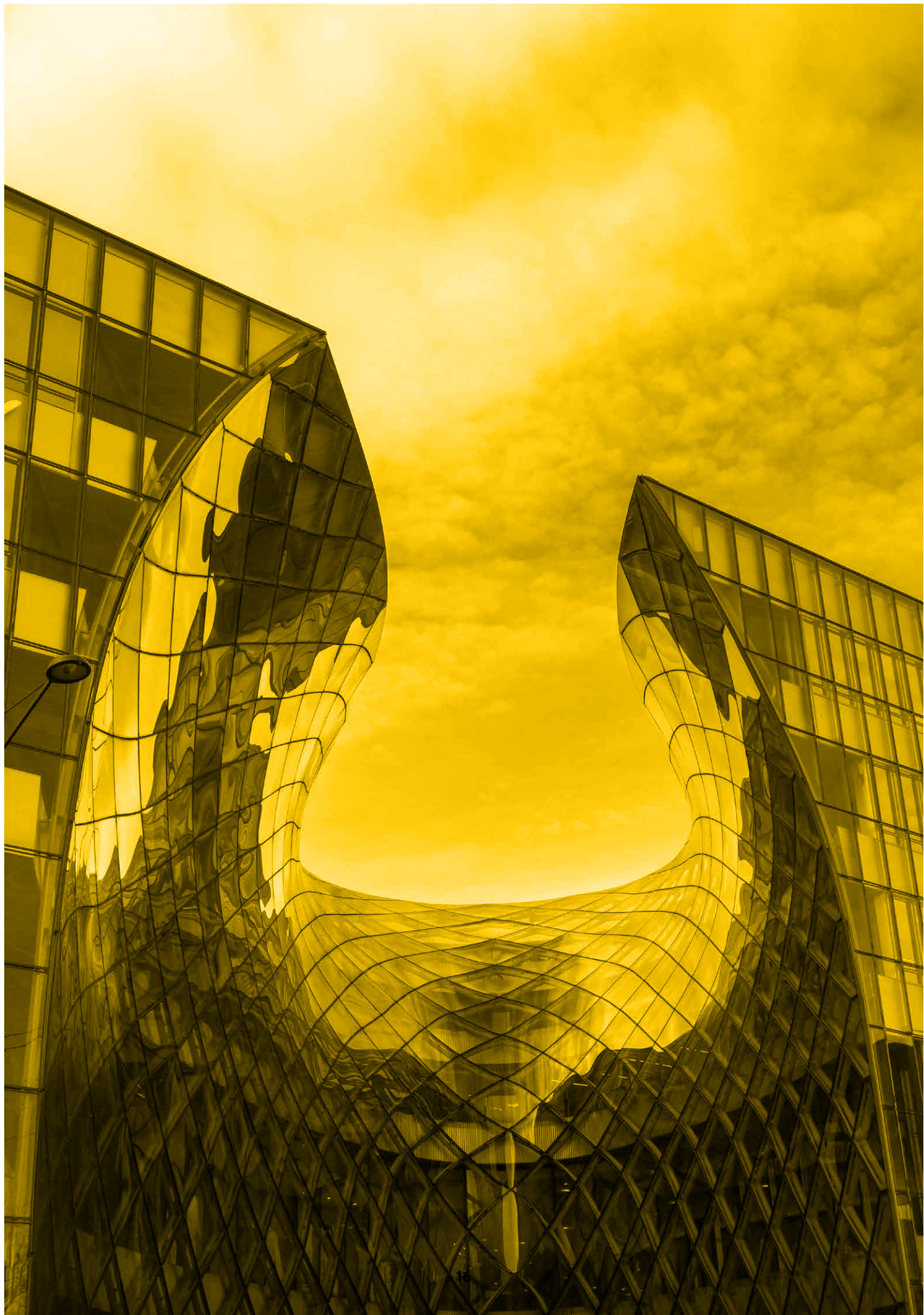
MOT DENNA BAKGRUND VILL INDUSTRIRÅDET:

➔ **Stärka attraktionskraften till teknik- och industriutbildningar.** Implementera STEM-strategin med stöd av industrins samverkansplattformar, såsom Teknikcollege, med särskilt fokus på tidig introduktion i skolan, förbättrad studie- och yrkesvägledning samt ökad jämställdhet och breddad rekrytering till tekniska utbildningar och yrken.

➔ **Utveckla utbildningssystemet efter industrins kompetensbehov.** Säkerställ att gymnasial utbildning planeras och dimensioneras utifrån arbetsmarknadens efterfrågan. Stärk samordningen mellan gymnasieskola, yrkeshögskola, lärosäten och arbetsmarknadsaktörer och skapa långsiktigt hållbara finansieringsvillkor för investeringstunga och industrirelevanta utbildningar.

➔ **Stärka yrkeshögskolan och den högre utbildningen.** Fortsätt utveckla yrkeshögskolan med fler flexibla utbildningar, korta kurser och behörighetsgivande insatser. Höj ersättningsnivåerna för naturvetenskapliga och tekniska utbildningar inom högskolan så att de bättre speglar utbildningarnas faktiska kostnader, stärker kvaliteten och ökar genomströmningen.

➔ **Prioritera livslångt lärande och industrins omställningsförmåga.** Bygg ut utbudet av flexibla, modulbaserade och arbetsintegrerade utbildningar på både gymnasial och eftergymnasial nivå. Stärk valideringssystemet och möjligheter till vidareutbildning för yrkesverksamma och skapa bättre förutsättningar för små och medelstora företag att arbeta strategiskt med kompetensutveckling.

Forsknings- och innovationspolitik för stärkt konkurrenskraft

INDUSTRIÄN ÄR MOTORN I SVERIGES FOI-SYSTEM

SVERIGE ÄR ETT av världens mest forskningsintensiva länder. Det är i hög grad ett resultat av industrins långsiktiga investeringar i forskning, utveckling och innovation. Näringslivet står i dag för omkring tre fjärdedelar av Sveriges samlade FoU-investeringar och industrin för merparten av dessa. Industrin är inte bara en viktig aktör i FoU-systemet. Den är systembärande.

Det innebär att Sveriges ställning som FoU-nation

ytterst vilar på att Sverige förblir attraktivt för industrins investeringar. När förutsättningarna för att utveckla, verifiera, skala upp och industrialisera ny teknik brister riskerar forskningsresultat, kompetens och framtida värdekedjor att flytta dit villkoren är bättre. I ett läge där den globala konkurrensen skärps och industripolitiska satsningar ökar i omvärlden blir Sveriges attraktionskraft för industriella FoU-investeringar därför en strategisk fråga.

SVERIGE INVESTERAR STORT I FOI MEN NYTTIGGÖRANDET HALTAR

TROTS HÖGA FOI-NIVÅER är Sveriges utveckling svagare än i flera jämförbara länder. Det är inte brist på idéer eller teknik som är problemet, utan bristande genomförandeförmåga i systemet. Kunskap och teknik behöver bättre förutsättningar att nyttiggöras, från forskning och utveckling till kommersiell tillämpning och industriell uppskalning.

Ett växande innovationsgap gör att många lovande lösningar fastnar mellan forskning och marknad. Det beror på hinder som ofta ligger utanför enskilda

företags kontroll, såsom otydliga eller motstridiga regelverk, långsamma processer, brist på relevanta test- och verifieringsmiljöer samt svag samordning mellan olika delar av innovationssystemet. Konsekvensen blir längre ledtider, högre kostnader och större osäkerhet, vilket leder till att investeringar skjuts upp eller lokaliseras till andra länder.

4.3 Sverige behöver en politik som knyter ihop FoU med industrins utveckling

Sverige behöver en politik som tar sin utgångs-

punkt i industrins roll som huvudsaklig finansiär och utförare av Fol. Målet måste vara tydligt. Kunskap och ny teknik ska ges förutsättningar att utvecklas, verifieras, tillämpas och industrialiseras i Sverige.

Det kräver att forsknings-, innovations- och industripolitiken hänger ihop. Styrning, uppdrag och finansiering behöver dra åt samma håll. Samverkan mellan industri, akademi och forskningsinstitut måste stärkas samtidigt som förutsättningarna för uppskalning och industrialisering ges högre prioritet.

Sveriges position som forsknings- och industrialisation avgörs inte enbart av hur mycket vi investerar, utan också av vår förmåga att samla resurser och

kompetens kring teknikområden där Sverige har särskilda styrkor. I en global konkurrens där andra länder kraftsamlar kring utpekade teknikområden behöver Sverige i större utsträckning bygga vidare på sina industriella styrkepositioner.

Excellenskluster och strategiska innovationsprogram kan fungera som en brygga mellan forskning i världsklass och industriell tillämpning, men bara om de utformas med tydlig industriell relevans och med industrins aktiva medverkan i prioriteringar och inriktning. Därigenom kan satsningar kopplas till faktiska behov, värdekedjor och möjligheter till genomslag.

OFFENTLIG FOI-FINANSIERING KATALYSERAR INDUSTRINS INVESTERINGAR

STATENS FOI-INVESTERINGAR ÄR relativt höga i internationella jämförelser, men låga i relation till Sveriges samlade Fol-intensitet och industrins dominerande roll som forskningsfinansiär. I ett land där näringslivet står för en mycket stor andel av investeringarna krävs en starkare offentlig ambitionsnivå för att fullt ut ta till vara den privata investeringsviljan och stärka den gemensamma forskningsbasen.

Offentliga satsningar fungerar ofta som katalysatorer för industrins FoU-investeringar, särskilt i tidiga och kunskapsuppbyggande delar av systemet. För att skapa långsiktighet och förutsägbarhet behöver offentlig finansiering vara stabil över tid och

tydligare inriktad mot industriellt strategiska teknikområden och genomförande i hela kedjan.

Svensk offentlig sektor bör i högre grad agera som föregångskund genom att efterfråga, testa och upphandla innovativa lösningar från industrin. Det gäller inom flera strategiska områden, såsom försvar, datakommunikation (inklusive framtida 6G), avancerade läkemedel och vårdlösningar samt klimatneutrala material som stål och cement. En mer aktiv efterfrågeroll kan påskynda implementering, skapa referensmarknader och stärka incitamenten för industriella investeringar i Sverige.

TEST- OCH DEMOMILJÖER SKA MÖJLIGGÖRA INDUSTRIELL UPPSKALNING

FÖR ATT MINSKA innovationsgapet krävs att Sverige stärker tillgången till test-, demonstrations- och forskningsinfrastruktur i relevant skala. Många tekniker behöver verifieras, testas och mogna i industriella miljöer innan de kan införas brett. Om sådana miljöer saknas eller är svåra att komma åt ökar osäkerheten och investeringar fördröjs.

Test- och demomiljöer ska därför ses som en strategisk del av innovationssystemet, inte som ett tillägg. De behöver vara långsiktigt finansierade, nationellt samordnade och utvecklade med industriell relevans, med god tillgänglighet också för små och medelstora företag.

SVERIGE BEHÖVER AGERA MER STRATEGISKT I EU

EU:S FORSKNINGS-, INNOVATIONS- och industripolitik får en allt större betydelse för industrins investeringsbeslut. Svenska prioriteringar behöver i högre grad speglas i och samordnas med europeiska satsningar, partnerskap och program. Utan en tydlig nationell linje riskerar Sverige att gå miste om både inflytande och möjligheter att bygga kritisk massa i strategiska teknikområden.

Sverige behöver därför stärka sin strategiska samordning mellan nationella och europeiska prioriteringar och säkerställa att nationell medfinansiering, myndighetsuppdrag och genomförande hänger ihop med EU:s verktyg. Här behövs också en tydligare koppling till internationella samarbeten inom strategiskt känsliga teknikområden, där säkerhetsaspekter och skydd av strategisk kunskap blir allt viktigare.

REFORMINRIKTNING FÖR EN FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSPOLITIK FÖR STÄRKT KONKURRENSKRAFT

MOT DENNA BAKGRUND VILL INDUSTRIRÅDET:

- ➔ **Säkerställa en sammanhållen forsknings-, innovations- och industripolitik.** Styrning, uppdrag och finansiering måste dra åt samma håll, så att kunskap och ny teknik kan utvecklas, testas och industrialiseras i Sverige.
- ➔ **Stärka samverkan och industrinära excellensmiljöer.** Ge samverkan mellan industri, akademi och forskningsinstitut en tydlig systemroll. Utveckla excellenskluster och strategiska innovationsprogram med tydlig industriell relevans och industrins aktiva medverkan i prioriteringar.
- ➔ **Bygga ut test-, demo- och forskningsinfrastruktur med industriell relevans.** Säkerställ långsiktig finansiering och nationell samordning av test- och demonstrationsmiljöer i relevant skala, med god tillgänglighet för hela industrins värdekedjor, inklusive små och medelstora företag.

- ➔ **Höja ambitionsnivån i den offentliga Fol-finansieringen och stärka långsiktigheten.** Öka statens FoU-investeringar på sikt till minst 1 procent av BNP. Prioritera industriellt strategiska teknikområden och skapa stabilitet och förutsägbarhet som stärker industrins långsiktiga investeringsvilja.
- ➔ **Agera mer strategiskt i EU och koppla ihop nationella och europeiska satsningar.** Säkerställ att svenska Fol-prioriteringar får genomslag i EU-program och partnerskap. Samordna nationell medfinansiering och genomförande med europeiska initiativ för att maximera synergier, attrahera investeringar och stärka Sveriges inflytande.

Ett energisystem för konkurrenskraft, elektrifiering och resiliens

OMSTÄLLNINGEN FRÅN FOSSIL till fossilfri energi är en central drivkraft för svensk industris utveckling och konkurrenskraft. Den möjliggör nya investeringar, stärker Sveriges beredskap och skapar förutsättningar för industriell tillväxt i hela landet.

Den växande efterfrågan på klimateffektiva produkter innebär betydande möjligheter. För industrin handlar omställningen därför inte enbart om utsläppsminskningar, utan om investeringsattraktivitet, produktivitet och långsiktig tillväxt.

Samtidigt förutsätter omställningen ett ener-

gisystem som levererar i praktiken, med tillräcklig kapacitet, hög leveranssäkerhet och internationellt konkurrenskraftiga kostnader. Energikostnadernas nivå, stabilitet och förutsägbarhet är avgörande investeringsfaktorer och behöver vara vägledande i både energipolitikens utformning och genomförande.

Mot denna bakgrund behöver energisystemet utvecklas i takt med industrins behov, med tydlig ansvarsfördelning, tidsatta mål och genomförandekraft.

ELEKTRIFIERINGEN ÄR ETT SAMHÄLLSBYGGNADSPROJEKT

ELEKTRIFIERINGEN ÄR DEN enskilt viktigaste pusselbiten i industriomställningen och ställer höga krav på planering och genomförande. Industrins elanvändning väntas öka kraftigt, från cirka 48 TWh i dag till upp emot 130 TWh redan 2035. Riksdagens planeringsmål om minst 300 TWh till 2045 är en viktig signal om den omfattande utbyggnad som krävs.

För att målet ska få genomslag krävs tydligare genomförandestrukturer. Regeringen bör utse en myndighet med nationellt huvudansvar i nära samverkan med berörda aktörer. Planeringsmålet bör konkretiseras genom delmål till 2030, 2035 och 2040. Elektrifieringen är i praktiken ett samhällsbyggnadsprojekt och kräver motsvarande politisk styrning.

FOSSILFRI PRODUKTION BEHÖVER BYGGAS UT I TAKT MED EFTERFRÅGAN

ELPRODUKTIONEN MÅSTE BYGGAS ut i takt med industrins behov. Alla fossilfria kraftslag kommer att behövas och systemet måste bygga på en balanserad mix av planerbar och väderberoende produktion.

Utbyggnaden är särskilt kritisk i södra Sverige, där effektunderskottet är som störst. Samtidigt vän-

tas elöverskottet i norra Sverige minska i takt med elektrifiering och ny industri. Om produktion och överföringskapacitet inte utvecklas parallellt uppstår prisobalanser och kapacitetsbrist. För industrin är därför inte bara tillgången till el avgörande, utan också kostnaden och förutsägbarheten över tid.

ELNÄTET ÄR EN MÖJLIGGÖRARE FÖR INDUSTRIELL OMSTÄLLNING

ELNÄTEN ÄR EN avgörande möjliggörare för industriell omställning. Långa ledtider för nätanslutning är i dag ett av de största hindren för elektrifiering och nyetableringar. Oavsett om det gäller anslutning på en ny plats eller effekthöjning på en befintlig plats möter företagen ofta utdragna anslutningsprocesser, osäkerhet kring tillgänglig effekt och bristande framförhållning i nätplaneringen, vilket försvårar investeringsbeslut och riskerar att fördröja eller omdirigera industriella satsningar.

Det kräver en mer proaktiv och behovsstyrd utveckling av elnäten, där planering och utbyggnad i högre grad utgår från industrins investeringsbehov. Samtidigt behöver kompletterande lösningar, såsom flexibilitetstjänster, energilagring och smart styrning utvecklas för att bättre utnyttja befintlig nätkapacitet. Liksom elproduktionen måste elnäten leverera kapacitet, leveranssäkerhet och konkurrenskraftiga kostnader.

SVERIGE BEHÖVER ETT ENERGISYSTEM SOM MÖTER INDUSTRINS BEHOV

INDUSTRINS OMSTÄLLNING KRÄVER ett energisystem där el utgör ryggraden, men där flera energibärare samverkar. Efterfrågan ökar snabbt och tillgången till bioenergi, vätgas, biogas och infångad koldioxid blir avgörande, både som energikällor och insatsvaror i industriella processer. Redan till 2030 bedöms industrins behov av biogas uppgå till omkring 10 TWh.

I takt med elektrifiering och omställning av industriprocesser växer behovet av elektrolys, energilager och ny gasinfrastruktur. För att möta utvecklingen krävs en sammanhållen plan för hur energisystemets infrastruktur, marknader och energibärare ska utvecklas i takt med industrins behov, klimatmålen och kraven på försörjningstrygghet.

EU:S ENERGIPOLITIK FÅR ALLT STÖRRE BETYDELSE FÖR INDUSTRINS INVESTERINGSVILLKOR

EU:S ENERGI- OCH KLIMATPOLITIK får en allt större betydelse för industrins konkurrenskraft och investeringsvillkor. Ambitionen att påskynda utbyggnaden av fossilfri energiproduktion och infrastruktur är central för att möjliggöra elektrifiering och klimatomställning i hela Europa. Ett minskat beroende av fossila bränslen är också en säkerhetsfråga, där ökad fossilfri produktion stärker Europas motståndskraft mot geopolitiska störningar och energirelaterade sårbarheter.

Samtidigt behöver marknadsintegration och gemensamma regelverk utformas på ett sätt som stärker den svenska och europeiska industrins kon-

kurrenskraft, inte försvagar den. Industrins tilltro riskerar att påverkas negativt om elpriser drivs upp till följd av systembrister, kapacitetsunderskott eller politiska vägval i enskilda medlemsstater.

EU:s energipolitik bör därför ha ett tydligt fokus på att öka produktionen av fossilfri el, sänka systemkostnaderna och säkerställa väl fungerande nationella elmarknader. När långsiktiga klimat- och energimål utvecklas behöver industrins konkurrenskraft, investeringsförutsättningar och omställningsförmåga vara en integrerad del av politikutformningen.

REFORMINRIKTNING FÖR ETT ENERGISYSTEM FÖR KONKURRENSKRAFT, ELEKTRIFIERING OCH RESILIENS

MOT DENNA BAKGRUND VILL INDUSTRIRÅDET:

- ➔ **Säkerställa en långsiktig inriktning för energipolitiken.** Inrätta en Energiberedning som lägger grunden för en bredare och stabilare svensk politisk samsyn samt driver på för en EU-energiolitik som stärker konkurrenskraft och försörjningstrygghet och säkrar svenska industriella villkor i relation till andra medlemsstater.
- ➔ **Skapa bättre förutsättningar för investeringar i vindkraften.** Kommuner bör ge tidiga och motiverade besked. Sena eller rättsosäkra avslag ska undvikas, och tillstyrkan bör vara bindande över tid. Permanent ersättningen motsvarande fastighetsskatten för att skapa långsiktiga incitament till kommunerna.
- ➔ **Stärka elnätens kapacitet och effektivitet.** Öka överföringskapaciteten, korta anslutningstider och snabba upp investeringar i flexibla lösningar. Säkerställ en reglering som ger rimliga kostnader för kunderna och långsiktiga incitament för investeringar i såväl nya nät som i lösningar för effektivare drift.

➔ **Värna industrins elanvändning.** Minska osäkerheten kring elmarknadens balanskostnader för verksamheter som inte kan styras efter kraftsystemets behov samt utnyttja möjligheten till indirekt ETS-kompensation vilket kan motverka ökade elkostnader som drivs av fossila kraftslag i Europa.

➔ **Öka produktionen av biogas.** Det är centralt för att ersätta fossil naturgas och minska industrins klimatpåverkan. Enligt Industrins biogaskommission behöver produktionen femdubblas till 2030.

Effektiva miljö- tillståndprocesser för konkurrenskraft, omställning och självförsörjning

NÖDVÄNDIGA INVESTERINGAR I fossilfri produktion, elektrifiering, kritiska råvaror och strategiska värdekedjor förutsätter att prövningssystemet möjliggör, och inte fördröjer, utvecklingen. Ett väl fungerande system för miljötillstånd är därför en grundförutsättning för den svenska industrins konkurrenskraft, investeringsförmåga och klimatomställning.

Industrins möjligheter att etablera ny produktion,

ställa om befintliga anläggningar och skala upp ny teknik är direkt beroende av att tillståndprocesserna är effektiva, förutsägbara och rättssäkra.

Förutsägbara prövningsprocesser är därför avgörande för att Sverige ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen och stärka sin industriella självförsörjning.

LÅNGA LEDTIDER HÄMMAR INVESTERINGAR OCH OMSTÄLLNING

I DAG PRÄGLAS miljöprövningen av långa handläggningstider, komplexa processer och bristande förutsägbarhet. Trots omfattande politisk uppmärksamhet och flera genomförda utredningar har ledtiderna inte minskat i någon avgörande omfattning, och några större förändringar har ännu inte genomförts.

Det riskerar att hämma industriinvesteringar, fördröja klimatomställningen och försämra Sveriges attraktivitet som industriland. För att skapa ett konkurrenskraftigt industriklimat, och för att industrin fullt ut ska kunna bidra till klimat- och miljömålen, krävs reformer både i lagstiftning och i tillämpning.

GENOMFÖR MILJÖTILLSTÅNDS- UTREDNINGENS REFORMER

EN CENTRAL REFORMINRIKTNING är att genomföra förslagen i miljötillståndsutredningens betänkanden. Förslagen innebär bland annat att en ny sammanhållen prövningsmyndighet inrättas, att instansordningen förändras men framför allt att regelverk och processer förändras och möjliggör enklare beslut för ärenden utan betydande miljöpåverkan och bättre struktur för större ärenden med fortsatt högt miljöskydd.

Det skulle bidra till ett mer ändamålsenligt prövningssystem som är bättre anpassat till dagens investeringsbehov och mer i linje med EU-rätten samt prövningsmodeller i jämförbara länder. För att en prövningsmyndighet ska få avsedd effekt krävs dock att även processuella och materiella förändringar genomförs, inte enbart organisatoriska.

EU-REGELVERK KRÄVER SMARTARE IMPLEMENTERING

EN STOR DEL av den svenska miljölagstiftningen styrs av EU-direktiv och förordningar. Trots att vissa rättsakter innehåller bestämmelser om exempelvis maximala handläggningstider har arbetet med att undanröja hinder i nationell lagstiftning och tillämpning varit otillräckligt.

Nuvarande implementering av exempelvis ramvattendirektivet, där komplexa ekosystem översatts till detaljerade juridiska krav, riskerar att leda till långdragna processer, ökade kostnader och i vissa fall avslag på tillståndsansökningar. Det påverkar

industrins konkurrenskraft och investeringsförutsättningar.

Nya EU-krav bör därför inte utformas eller införas på ett sätt som ytterligare riskerar försvåra eller förlänga tillståndprocesserna. Befintliga regelverk bör ses över där de motverkar investeringar och omställning.

SVERIGE MÅSTE DRIVA FÖRENKLINGAR I EU

UTAN ATT KOMPROMISSA med höga klimat- och miljöambitioner bör Sverige vara en aktiv kraft för regelförenkling på EU-nivå. Arbetet med exempelvis miljöomnibus och bättre lagstiftning (*Better Regulation*) är centralt för att skapa mer effektiva, proportionerliga och investeringsfrämjande regelverk. Ett sådant arbete är avgörande inte bara för svensk konkurrenskraft, utan också för Europas förmåga att bygga starka industriella värdekedjor och minska strategiska beroenden.

REFORMINRIKTNING FÖR EN MER EFFEKTIV TILLSTÅNDSPOLITIK

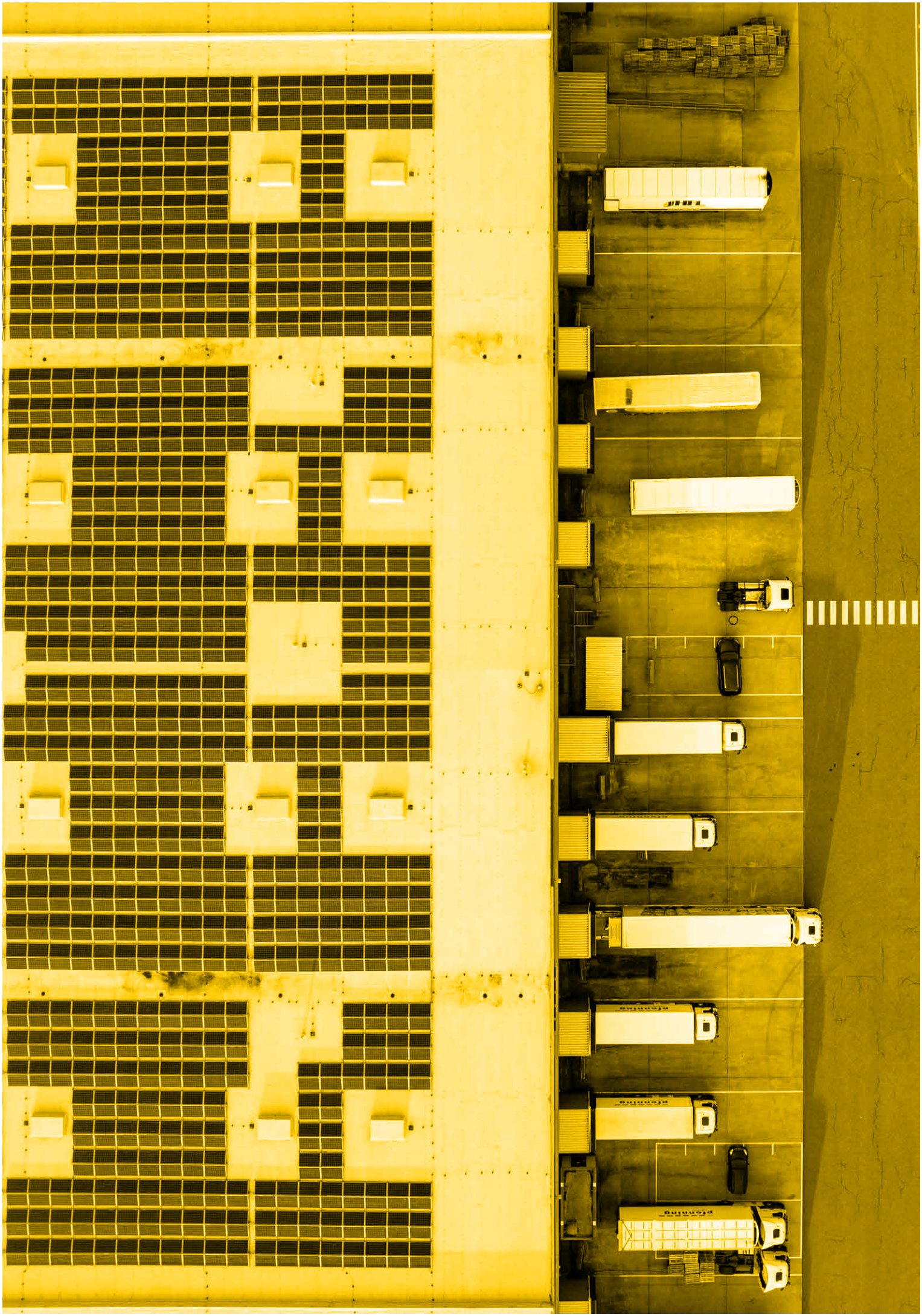
INDUSTRIRÅDET VILL ATT:

- ➔ **Genomföra en samlad reform av miljötillståndssystemet.** Implementera centrala delar av Miljötillståndsutredningens förslag, inklusive en ny prövningsmyndighet, förändrad instansordning och förbättrade processregler. Både organisatoriska och processuella förändringar krävs för att uppnå verklig effekt.
- ➔ **Säkerställa ett EU-nära och konkurrenskraftigt regelgenomförande.** Implementera EU-lagstiftning så att handlingsutrymmen tas till vara, dubbelreglering undviks och hållbara industriinvesteringar möjliggörs. Särskilt viktigt är tillämpningen av vatten- och industriutsläppsregelverken.

Driva på för förenklingar på EU-nivå.

Sverige bör vara en aktiv pådrivare för mer samordnade och investeringsfrämjande regelverk inom EU, bland annat genom arbetet för bättre lagstiftning och kommande lagstiftningsöversyner.

Ett robust, effektivt och hållbart logistiksystem

ETT TILLFÖRLITLIGT LOGISTIKSYSTEM är en grundförutsättning för handel och därmed svensk industris konkurrenskraft, men också för tillväxt, jobb och välfärd samt för Sveriges beredskap, försvarsförmåga och klimatmål. Industrins produktion är beroende av fungerande transporter för export och import av varor och insatsmaterial. Brister logistiken påverkas inte bara enskilda företag, utan hela värdekedjor och i förlängningen Sveriges ekonomiska styrka.

Sveriges geografi innebär långa transportavstånd, både inom landet och till exportmarknader. Det skapar ett strukturellt avståndshandikapp som

gör transportkostnader särskilt avgörande för industris konkurrenskraft. Därför krävs en transportslagsövergripande politik som stärker effektiviteten i hela transportkedjan och möjliggör att mer gods kan transporteras längre per enhet.

Ett effektivt logistiksystem förutsätter att alla trafikslag samverkar och att intermodala transporter utvecklas. Möjligheten att använda större, tyngre och längre fordon, fartyg och tåg är central för att sänka kostnader, minska utsläpp och stärka industris konkurrenskraft.

INFRASTRUKTUR ÄR EN MÖJLIGGÖRARE FÖR INDUSTRIELL UTVECKLING

TRANSPORTINFRASTRUKTUREN MÅSTE FUNGERA som en möjliggörare för industriell utveckling i hela landet. Industrins behov av tillförlitliga och kapacitetsstarka transporter behöver ges hög prioritet i planering, investeringar och myndighetsuppdrag.

Utbyggnaden av transportinfrastruktur måste ske i hela stråk och i takt med industriinvesteringar. Om tillgänglighet och kapacitet brister riskerar investeringar att lokaliseras till platser där logistikförutsättningarna är starkare.

Industrins kunder måste kunna lita på att leveranser sker i tid. Vägar, järnvägar och farleder måste fungera året runt, dygnet runt. Godstransporter ska inte behöva anpassas till infrastrukturens begränsningar. Infrastrukturen måste i stället dimensioneras efter industrins behov.

UNDERHÅLLSSKULDEN OCH SYSTEMETS SÅRBARHET

ETT VÄL FUNGERANDE underhåll är avgörande för ett tillförlitligt logistiksystem. Det eftersatta underhållet har skapat en växande transportinfrastrukturskuld, vilket idag påverkar industrins leveransförmåga och konkurrenskraft negativ. När transporter stannar påverkas produktion, export och kundrelationer, och återhämtningen tar ofta veckor.

Klimatförändringar och åldrande anläggningar ökar slitaget och gör behovet av stabil finansiering

ännu mer akut. Underhållsskulden behöver därför betalas av i snabbare takt än i dag.

Därför krävs en långsiktigt finansierad underhållsplan med bred politisk förankring och tydliga kontrollstationer, som omfattar hela transportsystemet inom väg, järnväg och sjöfart. De satsningar som nu görs på att återta det eftersatta underhållet är välkomna, men långt ifrån tillräckliga.

LOGISTIKSYSTEMET ÄR DEL AV BEREDSKAP OCH TOTALFÖRSVAR

INDUSTRIEN ÄR EN central del av Sveriges beredskap och totalförsvar. Robusta logistikflöden är avgörande både i fredstid och vid höjd beredskap. Transportinfrastrukturen har en tydlig dual use-funktion genom att den ska bära både civila och militära transporter.

Brister i transportinfrastrukturens kapacitet, redundans och förmåga att hantera stora godsvoly-

mer riskerar att hämma såväl konkurrenskraft som försvarsförmåga. Kapacitetshöjande åtgärder och investeringar i flaskhalsar stärker både industrin och Sveriges samlade motståndskraft och bör därför prioriteras.

KLIMATOMSTÄLLNING OCH KONKURRENSKRAFT MÅSTE GÅ HAND I HAND

TRANSPORTSEKTORNS UTSLÄPP SKA minska, men omställningen måste ske på ett sätt som stärker industrins konkurrenskraft. Det kräver sänkta kostnader för fossilfria transportupplägg i form av regellättnader och bidrag oaktat teknikval, regelverk som möjliggör för flera olika aktörer att bygga och tillhandahålla laddinfrastruktur för alla transportslag, sänkta myndighetsavgifter för sjö och tågfrakt och transportstyrmedel som gör industrin konkurrenskraftig trots långa transportavstånd.

Utsläppen kan minska genom att mer gods transporteras per enhet, ökad användning av intermodala transporter samt elektrifiering av vägtransporter.

Att Sverige i praktiken är en ö gör svensk industri särskilt beroende av nationell och internationell sjöfart jämfört med andra länder, och omställningen av sjöfarten måste därför ske i takt med globala regelverk. Staten behöver även bistå näringslivet i att klara omställningen och säkerställa att kostnaderna för den inte ensidigt vältras över på svensk industri.

DIGITAL INFRASTRUKTUR ÄR EN GRUNDPELARE FÖR INDUSTRIELL KONKURRENSKRAFT

DIGITAL INFRASTRUKTUR ÄR i dag en lika avgörande förutsättning för industrins konkurrenskraft som vägar, järnvägar och energiförsörjning. Utan robusta trådbundna och trådlösa nät påverkas inte bara kommunikationen, utan även produktion, innovation och utveckling.

Industrin genomgår en snabb digital omställning där AI, automatisering och dataintensiva processer driver produktivitet och affärsutveckling. För att Sverige ska behålla sin position behöver digital infrastruktur behandlas som en strategisk samhällsresurs. I stället

möter utbyggnaden hinder i form av höga avgifter, tillståndprocesser och bristande samordning.

Den digitala säkerheten behöver också stärkas. Cyberangrepp och störningar utgör reella hot mot industrins verksamhet och samhällsviktig funktionalitet. Sårbarheter i nät, datacenter och serverhallar kan snabbt få konsekvenser för produktion, logistik och forskning.

Digital infrastruktur är därför ytterst en fråga om konkurrenskraft, innovationsförmåga och nationell motståndskraft.

REFORMINRIKTNING FÖR ETT ROBUST, EFFEKTIVT OCH HÅLLBART LOGISTIKSYSTEM

INDUSTRIRÅDET VILL SE EN REFORMINRIKTNING MED FOKUS PÅ ATT:

- ➔ **Säkerställa ett tillförlitligt och transportslagsövergripande logistiksystem.** Utveckla ett sammanhållet logistiksystem där olika trafikslag integreras i effektiva transportkedjor för att stärka industrins konkurrenskraft och minska Sveriges strukturella avståndshandikapp.
- ➔ **Utforma skatter, avgifter och styrmedel som möjliggör effektiva transporter.** Styrmedlen ska skapa incitament för kostnadseffektiva transportlösningar och ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i varje trafikslag, till exempel genom lägre avgifter när mer gods transporteras per fordon, fartyg eller tåg.
- ➔ **Prioritera industrins transportbehov i planering och styrning.** Industrins transportbehov ska ges tydlig tyngd i infrastrukturplaner, myndighetsuppdrag och samhällsekonomiska analyser.
- ➔ **Åtgärda underhållsskulden genom långsiktig finansiering.** En blocköverskridande överenskommelse bör etableras om en fullt finansierad och sammanhållen underhållsplan som omfattar hela transportsystemet, såväl väg och järnväg

som sjöfart, inklusive enskilda och kommunala vägnät, järnvägen utanför de fyra huvudstråken och isbrytningskapacitet.

- ➔ **Säkerställa ett robust och redundant transportsystem.** Nya isbrytare, hög bärighet även på enskilda och kommunala vägar, kapacitetshöjande åtgärder på järnvägen som mötesplatser, större längre och tyngre tåg och omledningsmöjligheter är avgörande för att säkra godsflöden, upprätthålla produktion och stärka Sveriges samlade motståndskraft i såväl fredstid som kris och höjd beredskap.
- ➔ **Genomföra klimatomställningen med starkt konkurrenskraft.** Transportsektorns utsläpp ska minska genom mer gods på varje transport, elektrifiering, starkt järnväg och teknikneutral omställning, där kostnader för fossilfria alternativ sänks och regelverk anpassas.
- ➔ **Prioritera digital infrastruktur som en del av industrins basstruktur.** Säkerställ utbyggda, robusta och säkra digitala nät i hela landet. Högkapacitetsuppkoppling, 5G och cyberrobusthet är avgörande för modern produktion, datadriven logistik och framtidens industriella konkurrenskraft.

Modeller för ökade investeringar, uppskalning, omställning och riskdelning

SVERIGES OCH EUROPAS konkurrenskraft vilar i hög grad på industrins förutsättningar att omsätta forskning, innovation och teknikutveckling i produktion, jobb och värdeskapande. Industrin står för merparten av investeringarna i FoU och fattar i praktiken besluten om var ny teknik skalas upp och industrialiseras.

Trots en stark forskningsbas finns ett tydligt innovations- och uppskalningsgap, där ny kunskap och teknik inte i tillräcklig utsträckning når marknaden. Många lösningar fastnar mellan utveckling och in-

dustriell tillämpning, inte på grund av brist på idéer eller teknisk mognad, utan på bristande systemförsättningar.

I övergången från utveckling till marknad och uppskalning möter företag hinder som ofta ligger utanför deras direkta kontroll, såsom komplexa regelverk, långsamma tillståndprocesser, begränsad tillgång till testmiljöer, svag infrastruktur och osäker efterfrågan. Det leder till längre ledtider, högre kostnader och ökad investeringsrisk.

UPPSKALNINGSGAPET BROMSAR INDUSTRIELL EXPANSION

NÄR NYA PRODUKTIONSTEKNIKER och -processer ska industrialiseras ökar kapitalbehoven kraftigt samtidigt som osäkerheten kring marknadsutveckling, regelverk och systemkostnader kvarstår. Det skapar ett uppskalnings- och expensionsgap där investeringar skjuts upp, minskas eller flyttas till andra länder med mer gynnsamma villkor. Konsekvensen blir att vär-

deskapande, jobb och strategisk industriell kapacitet riskerar att gå Sverige och Europa förbi.

Utmaningarna är särskilt tydliga i tekniksiften kopplade till klimatomställning, elektrifiering och avancerad tillverkning, där investeringar är kapitalintensiva, systemberoende och förknippade med betydande risker.

MARKNADSMISSLYCKANDEN OCH KOORDINATIONS- PROBLEM KAN MOTIVERA RISKDELNING

DE HINDER SOM uppstår i uppskalningsskedet speglar ofta underliggande marknadsmisslyckanden. Teknologisk utveckling drivs i grunden mest effektivt av marknaden, men i vissa skeden kan investeringar utebli trots att projekten är samhällsekonomiskt motiverade och strategiskt viktiga.

Det kan handla om ofullständiga marknader där efterfrågan ännu inte etablerats, finansieringsgap i riskfyllda tekniksatsningar eller koordinationsproblem mellan aktörer i värdekedjor. Osäkerhet kring

regelverk, tillståndprocesser och framtida ramvillkor förstärker problemen.

Därtill finns investeringar, exempelvis inom omställning, säkerhet eller försörjningstrygghet, där den privata avkastningen inte fullt ut motsvarar samhällsnyttan. I sådana fall kan staten behöva bära en del av risken för att möjliggöra investeringar som annars inte skulle genomföras.

RISKDELNING HANDLAR OM ATT MOBILISERA, INTE ERSÄTTA, PRIVAT KAPITAL

FÖR INDUSTRIEN HANDLAR riskdelning ytterst om att minska investeringsosäkerhet, förbättra förutsättningarna för kapitalintensiva projekt och skapa tillräcklig förutsägbarhet i regelverk och ramvillkor för att mobilisera privat kapital. Det kan också möjliggöra investeringar med lång återbetalningstid, där osäkerheten annars riskerar att bli avgörande för investeringsbeslut.

Behoven varierar mellan sektorer och i vissa fall är riskdelning avgörande för att möjliggöra investeringar. Ofta handlar det om en kombination av olika stödformer och instrument som tillsammans minskar risker i olika skeden av investeringsprocessen. Marknadskompletterande instrument, såsom garantier, lån och andra finansiella lösningar, kan då i vissa skeden vara mer träffsäkra än direkta bidrag.

Rätt utformade kan de mobilisera betydande privata investeringar samtidigt som konkurrensneutralitet och marknadslogik värnas.

I andra fall handlar det om att hantera skillnaden mellan dagens betalningsvilja och framtida värde. Då kan exempelvis prisskillnadsupphandlingar vara mer effektiva än traditionella produktionsstöd.

Samtidigt är stabila ramvillkor den mest grundläggande formen av riskreducering. Effektiva tillståndprocesser, ett leveranssäkert energisystem, väl fungerande infrastruktur, stark kompetensförsörjning och goda förutsättningar för Fol är centrala investeringsförutsättningar.

INTERNATIONELLA LÄRDOMAR VISAR VIKTEN AV SYSTEMPERSPEKTIV

INTERNATIONELLA JÄMFÖRELSE VISAR att länder som lyckas attrahera industriella investeringar i ny teknik arbetar utifrån ett systemperspektiv, där finansiering, regelverk, infrastruktur, offentlig upphandling

och industripolitik samverkar i ett sammanhållet system.

En gemensam nämnare är att finansiering finns tillgänglig längs hela innovationskedjan, även i kapi-

talintensiva och riskfyllda skeden, och att offentliga insatser kopplas till bredare strategier för tillväxt, omställning och säkerhet.

För Sverige och i viss mån även Europa, som inte konkurrerar genom omfattande statsstöd, blir välrik-

tade och marknadsnära samarbeten mellan offentligt och privat avgörande.

SVERIGE BEHÖVER STÄRKA FÖRMÅGAN ATT ATTRAHERA INDUSTRIELLA INVESTERINGAR

DET PÅGÅR EN global konkurrens om var industriella investeringar i ny teknik och nya lösningar ska lokaliseras. Många länder arbetar mer aktivt än Sverige med att attrahera internationella investerare och synliggöra nationella styrkor. Sverige behöver därför agera mer kraftfullt och strategiskt för att stärka de möjligheter som finns här. Det gäller inte minst inom prioriterade strategiska teknikområden, där konkurrensen om kapital, kompetens och etableringar är särskilt hård.

För att stärka Sveriges förmåga att attrahera industriella investeringar krävs inte bara ökad internationell synlighet, utan också en starkare nationell samordning av de faktorer som är avgörande för etableringsbeslut, såsom kompetensförsörjning, tillgång till industrimark och andra lokala och regionala förutsättningar.

INDUSTRIDIALOGEN AVGÖR TRÄFFSÄKERHETEN I POLITIKEN

FÖR ATT RISKDELNING och industripolitiska instrument ska bli effektiva krävs en strukturerad och kontinuerlig industridialog. Staten ska inte detaljstyra vilka tekniker eller företag som ska prioriteras. I stället behövs en systematisk dialog mellan industri, politik och myndigheter för att identifiera strategiska teknikområden, förstå var i investeringskedjan hinder

uppstår och utforma marknadsnära och konkurrensneutrala instrument.

En sådan dialog stärker politikens träffsäkerhet och bidrar till att offentliga insatser utformas med utgångspunkt i faktiska industriella behov och marknadsförutsättningar.

RISKDELNING I EN EUROPEISK KONTEXT

EU:S FORSKNINGS- OCH industripolitik utvecklas i ökande grad mot strategiska instrument som kombinerar finansiering med riskdelning. Regelverken har anpassats för att möjliggöra stöd till investeringar av gemensamt europeiskt intresse, särskilt inom grön och digital omställning.

Det skapar nya möjligheter, men ställer samtidigt krav på nationell samordning, medfinansiering och genomförandeförmåga. Länder som agerar strategiskt får bättre förutsättningar att attrahera investeringar och stärka sina industriella värdekedjor.

REFORMINRIKTNING FÖR ATT FRÄMJA INVESTERINGAR, UPPSKALNING OCH OMSTÄLLNING

MOT DENNA BAKGRUND VILL INDUSTRIRÅDET:

- ➔ **Stärka förutsättningarna för riskdelning i industriell omställning.** Identifiera investeringshinder och tillämpa riskdelningsinstrument där marknadsmisslyckanden begränsar strategiskt viktiga investeringar.
- ➔ **Mobilisera privat kapital genom marknads-kompletterande instrument.** Garantier, lån och andra finansiella verktyg kan fungera som hävstång för att katalysera privata investeringar och stärka förutsättningarna för kapitalintensiva projekt.
- ➔ **Säkerställa konkurrensneutralitet.** Offentliga insatser ska komplettera, inte tränga undan, privat kapital och utformas så att marknadsstyrning och öppen konkurrens värnas.
- ➔ **Prioritera investeringar med stor systemnytta.** Rikta insatser mot tekniker och projekt som bidrar till omställning, resiliens, försörjningstrygghet och utveckling av strategiska värdekedjor.
- ➔ **Stärka genomförandeförmågan i uppskalningsskeden.** Koppla riskdelningsinstrument till tillståndprocesser, infrastruktur, energisystem och testmiljöer för att minska systemriskerna och korta ledtider.
- ➔ **Stärka industridialogen i utformningen av instrument.** Etablera strukturerade processer för att identifiera behov, projekt och teknikområden i nära samverkan med industrin.
- ➔ **Samordna nationella insatser med europeiska instrument.** Positionera Sverige för att dra nytta av EU:s finansierings- och riskdelningsverktyg och skapa synergier mellan nationella och europeiska satsningar.
- ➔ **Stärka Sveriges investeringsfrämjande arbete.** Utveckla en starkare nationell kapacitet att attrahera investeringar inom strategiska teknikområden och säkerställ samordning av centrala etableringsfaktorer som kompetensförsörjning och industrimark.

© Industrirådet juni 2026

Box 5510

114 85 Stockholm

info@industriradet.se

www.industriradet.se

Grafisk form: Pelle Isaksson

Industrirådet består av ledande företrädare för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer inom industrin i Sverige. Rådet har till uppgift att följa och främja tillämpningen av Industriavtalet. En viktig del i industrirådets arbete är att verka för att industrin kan utvecklas i Sverige. Utbildning, forskning och innovation är viktiga komponenter för att värna konkurrenskraften och för att utveckla framtidens industriföretag och dess medarbetare.

INDUSTRIRÅDET

grafiska
FÖRETAGEN

FACKET FÖR SKOGS-, TRÄ-
OCH GRAFISK BRANSCH

IFMETALL

IKEM
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige

INDUSTRI
ARBETSGIVARNA

Jernkontoret

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

Skogs
Industrierna

svemin.

Sveriges Ingenjörer

Teknikföretagen

TEKO | SVERIGES TEXTIL-
& MODEFÖRETAG

tmf

unionen